

Citaten krachtige leerlingenbegeleiding projectjaar 2 - 2020-2021

1. Analyse jobinvulling leerlingenbegeleiding (LLB)

Complex takenpakket

"Ik wil ideeën aan de directie geven hoe we het anders kunnen doen, want het wordt alleen maar complexer [...] door leer- en ontwikkelingsstoornissen [...] maar ook leerlingen zonder diagnose die de kenmerken hebben, dus op onderwijsvlak, los van thuissituaties ook nog."

"De overvloed aan dossiers [...], niet alleen in huis, maar ook uw leerlingen onder ontbindende voorwaarden, uw uitschrijvingen volg je op, uw afwezigen,..."

"Met corona merken we ook wel de tendens op dat leerlingen de nood hebben om een keer te babbelen met iemand met wie ze niet zo vaak babbelen [...] tijdstekort"

"Er is een grote vraag naar maatwerk. Je krijgt een klepper van een dossier uit de lagere school in het eerste jaar. [...] ouders zeggen 'Hoe, jullie nemen dat niet zomaar over, jullie bieden niet de zorg die zes jaar lang werd opgebouwd?' [...] . Dat gaat gewoon niet, bijna elke leerling is zo tegenwoordig in het eerste jaar. De verwachtingen zijn hoog en niet altijd even haalbaar."

"Ik ben al lang leerlingenbegeleiding, ik heb al veel mensen zien komen en gaan en het is toch belangrijk als LLB dat je blijft zorgen voor uzelf, want je kan niet geven van wat je niet hebt. Ik maak mij daar toch soms zorgen om, want het zijn net de mensen die zich aangesproken voelen tot leerlingenbegeleider worden die empathisch, zorgzaam zijn en heel vaak lopen ze zichzelf voorbij".

--> Oplossing voor complexiteit in de breedte en diepte?

Wat is de rol van een leerlingenbegeleider?

"Wat is het mandaat van de leerlingbegeleiding en van de leerkracht? De leerkracht doet ertoe, maar ik vind het moeilijk ze allemaal op dezelfde lijn te krijgen [...] Er gebeurt bijv. iets in de klas en ze geven een deel van hun gezag af. Soms stuur ik de leerlingen dan terug of gaan we in gesprek met de leerkracht 'Jij mag vanuit jouw rol ook wel een sanctie geven."

"Niet alleen het mandaat leerlingbegeleider-leerkracht, maar ook leerlingbegeleider-directie. We hebben bijv. een traject opgestart rond herstelgericht werken en wat is dan begeleiding? Als wij leerlingen kennen, vind ik dat wij een bepaald gevolg op maat kunnen geven om het ook af te sluiten. We hebben nu een directiewissel en dan moet ik zeggen dat dat toch wel cultuurgewijs een wissel is, omdat onze nieuwe pedagogisch directeur het soms anders ziet dan wat wij gewoon zijn."

"Als iets niet duidelijk is, ga ik het wel vragen aan de directie. Maar ik vind het niet altijd even evident: moet ik het nu vragen of zelf uitzoeken? Ik vind het soms moeilijk wat kan wel en wat niet, welke beslissing kan je alleen nemen en welke niet? Dus vraag ik liever iets te veel dan te weinig. Ik kan dan ook die bedenkingen geven en daarover geven ze dan wel hun mening, zodat je weet 'Ah, ja, volgende keer wordt er dat verwacht' Het is belangrijk dat je die bedenkingen kan delen en dat zij zeggen wat ze verwachten".

Een heel duidelijke functieomschrijving van wat LLB kan en mag doen in vergelijking met ander ondersteunend personeel zou meer duidelijkheid en rust geven. Wat doet een LLB op deze school?"

-> belang van een helder mandaat en erkenning schoolintern

Wat is de rol van een leerlingenbegeleider?

"Eindelijk een eigen functieprofiel, los van leerkrachten [...] Een paar jaar geleden was het toch de bedoeling dat de erkenning er ging komen... Dat is nooit gebeurd. Die belofte is door het decreet op leerlingenbegeleiding opgelost, in het niets."

"Waar jullie en pedagogische begeleiding iets aan kunnen doen is de erkenning van leerlingenbegeleiding als job. Nu zijn het nog BPT-uren, GOK-uren [...] 't Staat een beetje haaks op mekaar. Het decreet zegt dat je uren leerlingenbegeleiding moet inrichten om erkend te worden, maar tegelijk heb je geen erkenning van de job".

-> belang van een helder mandaat en erkenning schoolextern

Wat is de rol van leerkrachten in LLB?

"Leerkrachten moeten een rol binnen brede basiszorg opnemen, maar het is niet evident. [...] Je wil niet het idee geven dat je het niet wil doen. Afbakenen is niet gemakkelijk: wat is brede basiszorg en wat is verhoogde zorg en uitbreiding van zorg? Ik weet dat de lijnen soms dun zijn."

"Ik heb mijn vragen over het zorgcontinuüm, brede basiszorg, of dat al vertrokken is bij alle leerkrachten, ik vrees daar wat voor dat dat nog niet helemaal bekend is. In de B-stroom zijn leerkrachten meer betrokken bij het welvinden dan bijv. in de 3e graad in theoretisch sterke richtingen, waar de focus ligt op presteren, punten moeten goed zijn, ze moeten maar mee."

"De hervorming van de 1e graad heeft er wel voor gezorgd dat het beter gekend is. Zwakkere en sterkere leerlingen zitten door elkaar en dat heeft ervoor gezorgd dat leerkrachten toleranter zijn geworden en door hebben 'OK, het kan eens wat trager zijn, maar met die moet ik een ander traject afleggen dan met die'. Daardoor merken we een verbetering, maar het is een work in progress bij ons allemaal. Maar dat afbakenen is zeer moeilijk".

"Zo wordt dat een beetje beter verdeeld, [...] krijgen de leerkrachten het gevoel dat ze de visie van de school naar zorg mee kunnen helpen realiseren."

-> Teams ondersteunen om samen de brede basiszorg te versterken

Wat is de rol van leerkrachten in leerlingenbegeleiding?

"Leerkrachten zijn mensen die concrete handleidingen nodig hebben. Ik werk liever met leerlingen dan met leerkrachten. Vaak [...] kunnen zeer star zijn, [...] maar als ze weten wat het is, dan ook graag doen [...] bijv. agenda op bord schrijven, een gesprekje met een leerling doen na een moeilijke toets..."

"Er zijn ook leerkrachten die gewoon 50 minuten lesgeven en mij dan komen zeggen: die leerling had een T-shirt aan met een boodschap waarvan je denkt 'Ik maak mij zorgen' [...] Dan kan je ook zelf eens luisteren. [...] Er zijn er die stipt afronden, die dan echt 10 na vier de schoolpoort verlaten, 1 minuut na het belsegnaal. [...] Zelf eens een zorggesprek hebben, eerste lijn [...] Gewoon: wie zit er in jouw klas?"

"Sommigen gaan het nooit doen. Dan liever een leerkracht die begeistert is door lesgeven [...] vooral het begrip vanuit de leerkrachten, daarop moet worden ingezet."

"Ook het karakter van leerkrachten speelt een rol, moeder- of vaderkloek bijv. Bij sommigen is dat totaal niet zo."

--> Samen nadenken over wie welke rollen kan opnemen op school

Hoe zou je aan een leerkracht in opleiding uitleggen wat brede basiszorg is?

"Dat is: de leerkracht is het eerste aanspreekpunt bij problemen."

"Bij driekwart is dat evident, [...] zeker in het BSO. We hebben dat gewoon opgelijst (brede basiszorg) voor de nieuwkomers en voor hen die het er moeilijk mee hebben."

"De vraag naar individueel maatwerk kunnen bundelen onder de brede basiszorg, dat is een uitdaging."

LLB als opdracht van het hele schoolteam?

"Beleidsteam, leerkrachten in de cel LLB, brugfiguren: die nemen dat mee. Maar door gans het korps gedragen? Dat nog niet. Herhaling helpt, bij iedere start van schooljaar worden zaken herhaald, zodat het binnenkomt."

"Er is ook een valkuil: ik ken scholen waar ze totaal ingezet hebben op talenten en waar de LLB gefragmenteerd is geraakt. Daar zijn er superveel leerlingbegeleiders, bijv. iemand per 2,3

klassen, iemand verantwoordelijk voor dyslexie, dyscalculie,... Daarnaast geven ze ook nog les. (...) Leerlingbegeleiding is voor mij een basishouding. (...) Op de duur weten de ouders niet meer bij wie ze moeten zijn. Niemand heeft nog een totaaloverzicht. Smartschool wel, maar niet aan de kant van de leerkrachten. De mens is ook een geheel, ik vind het belangrijk dat holistisch te bekijken: veel problematieken hangen aan elkaar, zijn niet van elkaar los te maken en komen samen voor, dus is het evident het niet te verdelen over heel veel mensen met elk een specialiteit zoals in de geneeskunde. Ik zie mezelf als coördinator, verbindingsfiguur tussen leerlingen, leerkrachten, ouders, als je geen totaalplaatje hebt kan je niet coördineren.

1. Analyse van de jobinvulling: samenvattend

Leerlingenbegeleiding: nood aan een aparte functie, ook wanneer leerkrachten meer opvangen in brede basiszorg

Leerlingenbegeleider als coördinator van dossiers, van professionalisering, van mensen

Leerlingenbegeleider als ondersteuner van leerkrachten

Leerlingenbegeleider

als coördinerend en inhoudelijk beslagen ankerpunt voor leerlingenbegeleiding binnen de school en daarbuiten.

2. Analyse professionaliseringsnoden leerlingenbegeleiders

Complex takenpakket

=> belang van ondersteuning én professionele ontwikkeling

“Mijn collega en ik vinden dat wij enorm goed ondersteund worden, zowel door onze directeur als door onze collega’s”.

“Het probleem is, zoals het nu is, als we eerlijk zijn, ik ken genoeg scholen waar iemand nog vier uur tekort komt en dan geeft men die vier uur leerlingenbegeleiding. Als je dat legt naast de problemen en zorgen die complexer worden, dan kan je minder en minder vanuit buikgevoel werken, maar kan je en moet je een zekere expertise opbouwen om dat de komende jaren te blijven doen. Dat aantal dossiers met een serieuze rugzak hebben wij ook. Je kunt het niet allemaal blijven doen”.

Leervraag 1: gespreksvoering: hoe voer ik effectieve gesprekken met leerlingen en ouders?

“Wij merken een tendens op: nu met corona, veel van onze oudercontacten gaan door met google meets en zo, maar wij bereiken nu wel ouders veel gemakkelijker, omdat we een computerschool zijn. We organiseren die dan via de computer van de leerling en daardoor zijn

ouders sowieso betrokken, het is bijna een verplichting aanwezig te zijn en daardoor bereiken we mensen die we vroeger veel moeilijker bereikten, moesten we bellen”.

“De tijd speelt grote parten. Nu met corona merken we de tendens dat leerlingen veel meer nood hebben aan gewoon een keer babbelen met iemand met wie ze niet heel erg vaak babbelen. We komen tijd tekort. Dan is het afwegen op welke momenten kan ik wat opnemen”.

“Met corona hebben we zeker in de beroepsrichtingen ook wel laptops uitgedeeld, maar wij merken dat we met thuisonderwijs een heel deel leerlingen niet kunnen bereiken.

(...). Leerstof vaak zelf moeten verwerken is heel erg moeilijk, daardoor is er een achterstand waarschijnlijk, maar ook enorm veel taken en alles lijkt onduidelijker. Het staat blijkbaar ook allemaal op verschillende pagina’s in Smartschool, dan raken ze in paniek en is het echt komen uithuilen en ventileren.

“Bij ons komen ze wisselend een halve week wel en niet en we hebben er al positieve feedback over gekregen, maar we hebben een aantal leerlingen met autisme (...). We weten niet hoe we ze moeten opvangen, er vallen er altijd een paar uit de boot. (...) We hebben een maximum aantal toetsen afgesproken, omdat leerlingen overvraagd werden. Ze komen op school en het waren constant toetsen. (...) Het is echt een zoeken en na een jaar is dat nog altijd niet geoptimaliseerd. (...) De band met uw leerling is weg.’

Leervraag 2: coaching: hoe ondersteun en coach ik leerkrachten?

"Leerkrachten coachen en hen toch in hun waarde laten." (...) "Hoe laat je hen in hun rol staan als leerkracht?"

"Ik probeer nu heel vaak in gesprek te gaan met leraren [...] wat er in hun rugzak zit [...] wat ik ook wel kan doen als leerlingenbegeleider is hen versterken, meenemen in zorggesprekken zodat ze zien "Ah, zo pakken ze dat aan."

“We proberen ook altijd leerkrachten te bekrachtigen en te zeggen ‘Allez, probeer dat nu een keer, doe het een keer’. Maar sommigen zitten al lang in het vak en om dat te veranderen, is een proces”.

“Ik merk dat collega’s het heel lastig hebben een leervraag te stellen of probleem te omschrijven: dat is heel moeilijk: de juiste taal om te komen tot een ondersteuningsbehoefte. Daarin moeten collega’s worden ondersteund. Bijv. ‘Geen stylo of werkpak bij, naar de leerlingenbegeleiding’ zou eruit moeten. Maar dan zou je wel kunnen zeggen: inzetten op ondersteunen van collega’s. Bijv. een gemotiveerd verslag doornemen en in begrijpelijke, menselijke taal omzetten om dan met de leerlingen aan de slag te kunnen gaan: dat zou onze rol kunnen zijn."

Leervraag 2: coaching: hoe ondersteun en coach ik leerkrachten?

Ik deed ook mijn lerarenopleiding, belangrijk qua inleving: wat is het om voor een klasgroep te staan? Dat is een andere situatie dan 1-op-1. Klasmanagement is soms niet evident....”

"Een gesprek met ouders en een leerkracht erbij. Dan leren zij van wat ik doe en leer ik van wat zij doen."

"Wie ondersteunt wie: de leerlingbegeleider de leerkracht, of omgekeerd? Gewoon vragen 'Hoe was je weekend?', dat loopt goed. Maar als het wat moeilijk wordt [...] dan slaan ze wat dicht. Ze moeten ook geen leerlingbegeleider worden. Wederzijdse samenwerking en erkenning voor ieders functie. Wie kan op wie rekenen in welke situatie?"

"Goede huisvader zijn [...] dat spontane, dat 'wij-gaan-jou-begeleiden – gevoel'. Niet 'Ik geef les, jij doet begeleiding'."

"Elke pauze naar de leraarskamer gaan, op die manier mondeling overleg met de collega's en moeilijkheden bespreken."

Leervraag 3: netwerking: wat kunnen de verschillende externe partners voor mij als LLB betekenen? Wie kan ik waar naartoe sturen op vlak van de externe diensten?

We hebben nood aan een gigantische maatschappelijke verandering. Als leerlingenbegeleider heb je het gevoel je constant te moeten wapenen als school tegen ouders, waarbij je constant opbotst tegen wachtlijsten voor leerlingen die verder geholpen moeten worden. Je staat er precies als leerlingbegeleider echt alleen voor en dan ga je echt los over de schreef. (...) Je kan een vogel oplappen, maar als je hem telkens op een rotte tak terugzet, ben je echt aan het vechten tegen de bierkaai en daar heb ik het lastigst mee".

Er zijn leerlingen waar wij echt vast mee zitten, die heel schrijnend zijn en waar je niet alles kan oplossen en dan heb je uw volledige omkadering, uw CLB en uw team nodig om iets te bereiken bij leerlingen. En soms lukt het dan, maar soms zie je dat we er na 3 jaar wel zijn, maar dat het niet op een schooljaar opgelost is, dus tijd nemen...

Bij alles van jeugdzorg zit je met gigantische wachtlijsten. Wat ik moeilijk vind als je een dossier ingediend krijgt via het CLB bij het OCJ voor iemand van 17, dan zeggen zij 'Ja, die wordt bijna 18,... Dat vind ik achterhaald, op 18 dan stopt alles. (...) Zeker in deeltijds onderwijs kunnen ze tot 25 komen, dus waarom? Een twintiger kan soms minder sterk zijn dan iemand van 17 en heeft nog evenveel zorg nodig.

Naast de leerachterstand door corona, is er een grote nood aan aandacht voor het welbevinden van de leerlingen. Dat is altijd al en vonden we als school altijd al belangrijk, maar in uren, iemand als psycholoog verbonden aan een school zou in deze tijd niet slecht zijn, want de mensen van het CLB hebben het bijzonder druk nu. Ook daar mis ik nog wat ondersteuning. Ook buiten het schoolse zijn daar heel veel wachtlijsten.

Leervraag 4: toegankelijkheid en zelfzorg: Hoe bereikbaar kan en wil ik als leerlingenbegeleider zijn? Wat helpt om afstand te nemen, zorgen over leerlingen los te laten?

"Wat heel goed loopt is dat leerlingenbegeleiding heel toegankelijk is. Leerlingen vinden heel gemakkelijk hun weg naar mij. Ook niet alleen naar mij maar ook naar andere leerkrachten toe".

“De laagdrempeligheid is groot, mijn bureau is letterlijk in het midden van alles wat er gaande is. Dat zorgt ervoor dat je je soms erg schuldig voelt als je de deur moet dicht houden, omdat ze heel snel en heel regelmatig komen kloppen en soms moet je dan eens nee zeggen of sommige dingen een prioriteit van maken. Da’s niet altijd even gemakkelijk.”

“Bij ons is de bereikbaarheid heel breed en nog breder geworden door corona. (...) Mijn leerlingen sturen op elk moment van de dag, nu ’s nachts antwoord ik niet (lacht), dan lees ik het niet maar dan zijn er ook soms moeilijke momenten... Bij mensen van 16-17 jaar is het dag-nachtritme niet altijd hetzelfde en dan kunnen ze wel heel snel berichtjes sturen. Dan nemen we dat de dag erna wel op, of dan komen ze langs. Sommige leerlingen durven ook niet alles face to face zeggen en dan is dat wel een manier om het te uiten of te tonen.

“De bereikbaarheid via smartschool vind ik ook wel handig: er worden heel gemakkelijk berichtjes gestuurd of vragen om een afspraak te maken”

“Alles combineren naar timemanagement. De chaos is soms een feit in leerlingenbegeleiding, dan voel je dat je ermee worstelt ‘ik wil alles gestructureerd doen en afwerken’, maar dat gaat niet. Soms zijn er dringende dingen en dan is het de curve van dringend maar niet belangrijk, wel belangrijk niet dringend een afweging maken...”

“Als je het lang wil volhouden, is het belangrijk om goed voor jezelf te zorgen. In EHBO is dat heel vanzelfsprekend, voor brandweer, politie, dokters, maar niet voor leerlingbegeleiders en leerkrachten.

“We zeggen aan leerlingen ‘doe aan zelfzorg’, maar dan moeten we ons eigen advies ook bewaken, maar dat is natuurlijk niet gemakkelijk, zeker nu is het zwaar voor iedereen.

3. Analyse effectieve manieren van professionaliseren

1. Collegiale consultatie

“Ik wil het belang benadrukken van de collegialiteit met mijn andere collega-leerlingenbegeleiders. Wij zijn een zodanige draaischijf op school dat we echt bij elkaar terecht kunnen om bepaalde dingen te kunnen inschatten en bepaalde dingen te kunnen vragen aan mekaar. Want wij hebben ouders én collega’s én leerlingen én directie en ik vind dat het met de jaren alleen maar moeilijker wordt, onze job. De moeilijkheid is dat de problemen complexer worden. Als ik alleen al maar denk aan leer- en ontwikkelingsstoornissen, maar ook leerlingen met kenmerken ervan zonder diagnose en dan spreek ik nog niet over de thuissituaties, thuiscontext en heb ik het gewoon op onderwijsvlak.

“Ik heb enorm veel geleerd van mijn collega, alleen al door in hetzelfde lokaal met hem te zitten. Mijn collega is een vat vol informatie en ik vind het fantastisch daarvan te kunnen leren”

“Heel veel collega’s vinden hun weg naar mij, als ik een vraag stel krijg ik dikwijls heel veel antwoorden, de directeur mag ik altijd opbellen als er vragen zijn, dat loopt heel goed vind ik”.

"Ik ben nieuw en heb het gevoel dat ik goed begeleid wordt. Er is ook iemand van het CLB waarmee de aansluiting goed is. Wij doen ook soms samen gesprekken. Op de andere campus verloopt het soms wat moeizamer heb ik het gevoel, het zijn plots veel collega's bij elkaar daar, door de verhuis van richtingen naar die campus."

2. (Lerende) netwerken met leerlingbegeleiders overheen scholen

"Wat ik zeer nuttig vind is bijeenkomsten zoals deze. We proberen dat ook met andere scholen samen. Vooral als jouw bazen er niet bij zijn, dan is er toch een andere dynamiek."

"Bijeenkomsten zoals dit, waarbij je kan van mening wisselen met anderen. Dat is zo zinvol, dan zie je 'dat is een puntje dat wij kunnen verbeteren en anderen leren van ons'. Daar leer ik het meest van, door met mensen met ervaring in communicatie te gaan. Wij hebben 4 campussen waarmee we om de 2 maanden een overleg plegen over brede basiszorg en verdiepte zorg."

"Delen van materiaal en knowhow tussen scholen."

"Er is in onze stad ook een versterkingsgroep met middelen uit projecten (NAFT en Cool down) over onderwijsnetten heen, vanuit Katholiek Onderwijs en GO! We houden elkaar op de hoogte over wat leerlingen al gedaan hebben, bijv. bij een wissel van school of als leerlingen van een andere school aan de schoolpoort hier staan en dan bellen we elkaar of gaan we er even mee babbelen. Ze weten dat ze gezien worden, dat hun gedrag ook naar buiten toe er moet zijn, dat is toch het uiteindelijke maatschappelijke doel dat ze als jongeren kritisch worden en hun keuzes leren maken."

3. Teamleren, teamoverleg, werkgroepen

"Nascholing en levenslang leren zie ik belangrijk voor het ganse team, om inzichten te krijgen. We proberen dat ook wel wat te faciliteren vanuit werkgroepen, bijv. drugbeleid op school: zo proberen we leerkrachten op school mee zicht te laten krijgen op signalen om die op te vangen. Duidelijke afspraken en procedures opstellen probeer je zoveel mogelijk."

"Ik vind de teamwerking zo belangrijk: leerlingenbegeleiders zijn vaak opgesplitst per graad of per jaar, dat mag zo blijven, maar daarnaast denk ik heb je in uw gans team ook wel verschillende interesses en profielen. Dan denk ik dat er nog kansen zijn om over jaren en graden heen bepaalde profielen in te zetten om leerlingen te helpen of mekaar ook te ondersteunen. Daarin zie ik een droom om de sterktes in uw team nog meer uit te spelen, waardoor je uw team als geheel ook sterker maakt. Bijv. in bepaalde specifieke thema's die hen interesseren, nascholingen bespreken die gevolgd worden over bepaalde thema's. Zo weet je wie waarmee bezig is. Soms kan een leerling eventueel door iemand anders begeleid worden, omdat die daar sterker in staat. Dat kan nog meer. Daar zitten nog kansen."

"Dagelijks nu online samenkomen met onze coördinator leerlingenzorg, begeleiders en opvoeders, om dan de zorgen van de dag te delen. Dat geeft wel steun."

"Mijn collega werkte voordien bij het CLB en denkt ook dat we meer zouden kunnen inspelen op elkaars kwaliteiten. We zouden volgend jaar eens een namiddag kunnen **samenzitten** en **elkaar inlichten** over

verschillende dingen en **uitwisselen**, elkaar vragen hoe ze dat zien. Of als het meteen bepaalde leerling of situatie minder goed lukt, kan je iemand eens proberen overnemen of het samen doen. Ik vind dat leuk en leer daar ook veel van. Ik vind dat een heel goede leerschool.”

”Het zou handig zijn als leerkrachten eens een **dagje meelopen** met leerlingbegeleiders. Inhoudelijk, **zodat ze weten** met wat we geconfronteerd worden en vooral waarmee leerlingen geconfronteerd worden. Dan gaan ze ook zien dat er een aantal dingen zijn die wij doen die ook zij zouden kunnen doen. Soms is er schrik, een barrière voor 'Hoe ga ik een gesprek aan met een leerling?' Klastitularissen meenemen in dat verhaal, [...] **bij uitbreiding zou dat iets kunnen zijn voor alle leerkrachten.**”

4. Praktijkonderzoek i.s.m. opleidingen

”Ik heb een voorstel: in jullie opleidingen Zorgverbreding en Schoolontwikkeling deed ik praktijkonderzoek en als afgestudeerde valt dat eigenlijk weg. Het zou interessant zijn mocht dat gewoon verder kunnen, samen praktijkonderzoek blijven doen. Daar zitten altijd collega-leerlingbegeleiders, zeker in die specifieke banaba's. Op je eigen school iets gaan onderzoeken, zeker als het over een klaspraktijk gaat en laagdrempelig is, samen met collega's in contact komen en met de resultaten aan de slag gaan, ik vind dat iets interessants. Het is een andere vorm van professionalisering dan naar een zoveelste lezing gaan luisteren. Je zou – wij zitten nu samen en hebben een gemeenschappelijkheid aan zorgen - rond iets heel kleinschaligs samen kunnen werken. Het is een interessante formule, je leert van elkaar en kan elkaar inspireren. We vragen daar op school nu ook al 2 jaar middelen voor vanuit flankerend onderwijsbeleid, maar de tijd die je daarin steekt... Dan zou ik het eerlijk gezegd liever zelf samen doen dan dat je in zo'n administratieve mallemlen zit. Als je een aantal mensen hebt en je zet vanuit een hogeschool praktijkonderzoek op, denk ik is dat een vorm van professionaliseren en leren.”

” Er was al twee jaar een gratis studiedag 'Onderzoek op school': dan kon je ook zien hoe onderzoekers en scholen elkaar vinden. Dat is een voorbeeld van een fantastisch initiatief”.

”Dat zit ook in de lerarenopleiding maar dat stopt niet daarna, hé. Ik zit nu ook aan het einde van mijn lerarenopleiding met mijn praktijkonderzoek en ik wil dat gerust eens delen met jullie.

5. Nascholingen

”Ik heb enkel nog maar korte opleidingen gedaan, van een dag’.